

СТАНОВИЩЕ

относно дисертацията на Даниел Александров
Онтология на консултативната разумност

Предлаганата на нашето внимание дисертация е от пионерско естество поне в две отношения. Най-напред, това е първата у нас дисертация, която се отнася до философското консултиране. Освен това, видът философско консултиране, който е предмет на изследването, се разработва и прилага в отправната рамка на самобитната, развивана от няколко десетилетия у нас субектно-проектна онтология. И от самото начало ще се ангажирам с оценката, че дисертацията се справя достатъчно успешно с предизвикателствата, произтичащи от нестандартността на изследователските задачи, с които се занимава.

Последните са с най-разнообразен характер. Освен собствено изследване на консултативната разумност, авторът ни представя и проявления на разумност от този род във Философия с деца, а също така и при развиване на дигитална компетентност. Разгледани са и философско консултативни възможности в образованието.

Дисертацията определено е онтологична в, както вече стана дума, специфичния смисъл на субектно-проектната онтология, която се вписва в традицията на Хегеловата. Ще приведа два примера от текста, с които да илюстрирам въпросната специфика на този онтологичен начин на осмисляне философското консултиране:

„Философският консултант е този, който разпознава човешката субектност като всеобщо разумна, допуска собствената ѝ жизненост и автономност, както и помага в нейното порастване и развитие“. (с. 41, Автореферат) А също, „... консултативната идея, като грижа за личностното човешко в съобщностяването му с други, дава проектен начин за снемане и работа с противоречията между субектни действителности. (с. 259)

Това са, поне по мое впечатление, едни амбициозни, ангажиращи, а с това и заинтригуващи формулировки. Струва ми се някак естествено в случая човек да се интересува – как ли се постига съобщностяване на личностното човешко с други, как се снемат противоречията между субектни действителности? И в този пункт иначе сериозната и интересна дисертация на Д. Александров буди у мен известно неудовлетворение. Субектно-проектното философско консултиране е разгледано в нея по такъв начин, че

не е представено неговото „налично битие“. На въпросното консултиране му биват приписвани редица респектиращи характеристики, но на читателя от това не става ясно, КАК СЕ ПРАВИ то. От посветена на него дисертация се очаква да са разгледани редица случаи от съответната консултативна практика (разбира се, с условни имена и други данни, за да не се разкрива лична информация на замесените), така че читателят да може да си създаде повече или по-малко съдържателна представа, за какво изобщо става въпрос.

В първа глава на дисертацията се срещат моноогобещаващи в това отношение подзаглавия, като „Практики на консултирането като налични“ и „Консултиращите практики според действителността на проблемите“, но там не е налице нищо повече от няколко описания на ситуации, възникнали при сесии по Философия с деца и при консултации по математика. Разбира се, право на дисертанта е да подбира примери, в които най-добре според него личи естеството на предмета на изследване, но те не могат да заместят описанията на реални случаи от практиката на философското консултиране, които да придадат дължимата съдържателна „плътност“ на представянето на субектно-проектното начало при този вид консултиране.

И още нещо в тази връзка – в дисертацията напълно уместно са разгледани редица видове философско консултиране, които се практикуват в наши дни по света, предимно в Западна Европа и Северна Америка. Би било редно, в духа на добре установени изследователски традиции, представяният в нея нов, субектно-проектен подход към този вид консултиране да бъде съпоставен с вече наличните, за да се покажат по-отчетливо неговите особености и най-вече – преимущества. С какво той е по-добър от досегашните, та това да оправдава неговото разработване, вместо да бъде възприет, ако ще се прави у нас философско консултиране, някой от вече утвърдилите се подходи. Това в дисертацията не е свършено. Донякъде подобен ефект като че ли е търсен с разглеждане на релевантни елементи от текстове на Платон, Кант и Сартр, но по мое мнение той е твърде индиректен.

Като цяло обаче дисертацията представлява задълбочено изследване, в което по впечатляващ начин са съчетани самобитност на изследователския подход с професионална ерудиция. И най-характерното, по мое мнение, за нея – тя има кауза. По-конкретно – каузата на субектно-проектното философско консултиране. Ангажираност от този род рядко се среща при дисертациите,

които са продукт на редовни докторантури, т.е. които са дело на начинаещи автори. Внушителният по своя обем текст на работата е грижливо подготвен. В него рядко се срещат дори механични грешки. Авторефератът е форматиран в съответствие със законовите изисквания. Нямам претенции към заявените в него приноси. От всичко това правя с убеденост заключението, че дисертацията на Даниел Александров дава достатъчно основания нейният автор да придобие образователната и научна степен „доктор по философия“.

08.06.2023 г.

проф. дфн Пламен Макариев

REVIEW
of the dissertation of Daniel Alexandrov
Ontology of Consultative Reasonability

This dissertation is of pioneering nature at least in two respects. This is the first one in Bulgaria which refers to philosophical consulting. Besides, the kind of philosophical consulting, which is subject-matter of the dissertation, is being elaborated and practiced in the frame of reference of a subject-project ontology, which is being developed uniquely in Bulgaria. And I would like to state in the very beginning of my review that in my opinion the dissertation copes quite successfully with the challenges which ensue from the non-standard nature of the research tasks that it is accomplishing.

The latter are quite diverse. Beside a research on consultative reasonability proper, the author presents manifestation of reasonability of this kind in Philosophy with Children, and also in the development of digital competence. He considers also the prospects of introducing philosophical consulting at schools.

The dissertation is definitely of ontological nature in, as already mentioned, the specific sense of subject-project ontology, which belongs to the Hegelian tradition. Here I'll quote two examples from the text in order to illustrate the specifics of this kind of ontological conceptualization of philosophical consulting:

“The philosophical consultant should be able to recognize human subjectness as universally reasonable, to foster its activity and autonomy and help its growth and development” (p. 41, Dissertation Summary). And also “... the consultative idea as care for the personality in its identification with others provides for a project-type way of working with contradictions between subject-type realities.” (p. 259)

These are, in my impression, quite ambitious, demanding, but also intriguing formulations. They “naturally” attract the readers’ interest – how does a personality identify with others, how can one work with contradictions between subject-type realities? And it is in this respect that the otherwise serious and interesting dissertation of D. Alexandrov raises some doubts in me. The way in which the subject-project philosophical consulting is treated there does not show how the latter is being done. Quite a few impressive characteristics are ascribed to it, but the reader does not see how it is actually performed. One expects from

such a dissertation actual cases of this new kind of philosophical consulting (of course, without real names and other personal data) to be presented, so that the reader can get a proper picture of how it is being done. In Chapter one there are some subtitles which seem promising in this regard – such as “Available Practices of Consulting” and “Consultative Practices according to the Reality of the Problems”, however, they refer to mere descriptions of several situations occurring at sessions of Philosophy with Children and at consultations in mathematics. Of course, it is up to the author to select the examples which reveal best, in his opinion, the nature of the subject matter of his research, but in our case they cannot compensate the absence of descriptions of real situations of philosophical consulting which could have given more “flesh” to the presentation of the subject-project approach to philosophical consulting.

And something else in this regard – the author considers, quite appropriately, some kinds of philosophical consulting, which are practiced nowadays in, mostly, Western Europe and North America. It would have been in the spirit of well established research traditions to compare the new subject-project approach to philosophical consulting with the available precedents, so that its specifics are shown, and especially its advantages in regard of the existing consultative practices - y

С какво той е по-добър от досегашните, та това да оправдава неговото разработване, вместо да бъде възприет, ако ще се прави у нас философско консултиране, някой от вече утвърдилите се подходи. Това в дисертацията не е свършено. Донякъде подобен ефект като че ли е търсен с разглеждане на релевантни елементи от текстове на Платон, Кант и Сартр, но по мое мнение той е твърде индиректен.

